

Broj: 03-02-900/2023
Sarajevo, 18.03.2026. godine

**PARLAMENT FEDERACIJE
BOSNE I HERCEGOVINE**

- Predstavnički dom -

- Dom naroda -
gosp. Tomislav Martinović, predsjedavajući

Poštovani,

U skladu sa članom IV.B.3.7.c) (III) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, a u vezi sa čl. 178. i 179. Poslovnika Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 69/07, 2/08, 26/20 i 13/24) i čl. 171. i 172. Poslovnika o radu Doma naroda Parlamenta Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 27/03, 21/09, 24/20 i 60/24), radi razmatranja i usvajanja, dostavljam Vam **PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA PORODIČNOG ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**, koji je utvrdila Vlada Federacije Bosne i Hercegovine na 68. sjednici, održanoj 18.03.2026. godine.

Prijedlog zakona se dostavlja na službenim jezicima i pismima Federacije Bosne i Hercegovine u printanoj i elektronskoj formi (CD).

S poštovanjem,

Prilog:

- Prijedlog zakona na bosanskom jeziku (CD)
- Tekst odredbi Zakona koje se mijenjaju i dopunjuju
- Izjava o usklađenosti
- Obrazac broj 1a
- Obrazac broj 2
- Obrazac IFP-NE
- Akt Odjela za izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava Vijeća Evrope (na engleskom jeziku i neslužbeni prijevod na jedan od službenih jezika Bosne i Hercegovine)
- Porodični zakon Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 35/05, 41/05 – ispr. i 31/14)

**Co: Federalno ministarstvo pravde
gosp. Vedran Škobić, ministar**

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VLADA**

PRIJEDLOG

**ZAKON
O IZMJENAMA I DOPUNAMA PORODIČNOG ZAKONA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

Sarajevo, mart 2026. godine

**ZAKON
O IZMJENAMA I DOPUNAMA PORODIČNOG ZAKONA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

Član 1.

U Porodičnom zakonu Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 35/05, 41/05 isp. i 31/14), član 11. mijenja se i glasi:

„Član 11.

Brak ne može sklopiti osoba koja je nesposobna za rasuđivanje i osoba kojoj je poslovna sposobnost ograničena u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, osim ako je sposobna shvatiti značenje i posljedice braka i slobodno izraziti saglasnost za brak, te ako je brak u njenom interesu, što utvrđuje sud u vanparničnom postupku za davanje dozvole za sklapanje braka.”.

Član 2.

U članu 25. iza stava (1) dodaje se novi stav (2) koji glasi:

“(2) svjedok pri sklapanju braka ne može biti osoba kojoj je poslovna sposobnost ograničena u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, osim ako je sposobna shvatiti značenje i posljedice braka i slobodno izraziti saglasnost za sklapanje braka.”.

Član 3.

U članu 45. stav (4) mijenja se i glasi:

“(4) Bračni partner nije dužan podnijeti zahtjev za posredovanje ako je boravište drugog bračnog partnera nepoznato najmanje šest mjeseci i ako je bračnom partneru ograničena poslovna sposobnost u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, a ni uz stručnu pomoć nije u stanju shvatiti značenje i pravne posljedice postupka posredovanja niti učestvovati u postupku.”.

Član 4.

Član 57. mijenja se i glasi:

„Član 57.

Materinstvo i očinstvo djeteta može priznati i maloljetna osoba koja je navršila 16 godina, ako je sposobna shvatiti značenje izjave o priznanju, i osoba kojoj je poslovna sposobnost ograničena u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, a uz stručnu pomoć je u stanju shvatiti pravne posljedice izjave o priznanju.”.

Član 5.

U članu 62. stav (2) mijenja se i glasi:

“(2) Ako je majka mlađa od 14 godina, ili nije živa, ili je proglašena umrlom, ili joj je poslovna sposobnost ograničena u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, a ni uz stručnu pomoć nije u stanju shvatiti značenje i pravne posljedice priznanja,

ili joj je boravište nepoznato najmanje tri mjeseca, saglasnost na priznanje očinstva daje organ starateljstva.”.

Član 6.

U članu 72. stav (2) mijenja se i glasi:

„(2) Ako je dijete maloljetno ili mu je poslovna sposobnost ograničena u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, a ni uz stručnu pomoć nije u stanju shvatiti pravne posljedice utvrđivanja materinstva, odnosno očinstva, u njegovo ime tužbu radi utvrđivanja materinstva može podnijeti staratelj, uz prethodno odobrenje organa starateljstva, a tužbu radi utvrđivanja očinstva može podnijeti njegova majka ako ostvaruje roditeljsko staranje, odnosno njegov staratelj, uz prethodno odobrenje organa starateljstva.”.

Član 7.

U članu 79. stav (4) mijenja se i glasi:

„(4) U ime punoljetnog djeteta kojem je poslovna sposobnost ograničena u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, a ni uz stručnu pomoć nije u stanju shvatiti pravne posljedice osporavanja materinstva i očinstva, tužbu iz stava (1) ovog člana podnijet će njegov staratelj, uz prethodno odobrenje organa starateljstva.”.

Član 8.

U članu 80. stav (5) mijenja se i glasi:

„(5) Ako je ženi poslovna sposobnost ograničena u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, a ni uz stručnu pomoć nije u stanju shvatiti pravne posljedice osporavanja materinstva, tužbu radi osporavanja materinstva iz st. (2) i (4) ovog člana može podnijeti njen staratelj, uz prethodno odobrenje organa starateljstva.”.

Član 9.

U članu 82. stav (2) mijenja se i glasi:

„(2) Ako je mužu poslovna sposobnost ograničena u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, a ni uz stručnu pomoć nije u stanju shvatiti pravne posljedice osporavanja očinstva, tužbu radi osporavanja očinstva iz stava (1) ovog člana može podnijeti njegov staratelj, uz prethodno odobrenje organa starateljstva.”.

Član 10.

U članu 83. stav (2) mijenja se i glasi:

„(2) Ako je majci poslovna sposobnost ograničena u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, a ni uz stručnu pomoć nije u stanju shvatiti pravne posljedice osporavanja očinstva, tužbu radi osporavanja očinstva može podnijeti njen staratelj, uz prethodno odobrenje organa starateljstva.”.

Član 11.

U članu 97. stav (1) tačka b) mijenja se i glasi:
„b) kojoj je ograničena poslovna sposobnost.“

Član 12.

U članu 99. tačka d) mijenja se i glasi:

„d) kome je ograničena poslovna sposobnost, a ni uz stručnu pomoć nije u stanju shvatiti značenje usvojenja i pristanka na usvojenje;“

Član 13.

U članu 141. stav (2) mijenja se i glasi:

„(2) O djetetu se stara samo jedan roditelj ako je drugi roditelj umro, proglašen umrlim, spriječen da se stara, nepoznatog boravišta, ako mu je oduzeto roditeljsko staranje, ili mu je poslovna sposobnost ograničena u dijelu koji se odnosi na ostvarivanje roditeljskog staranja.“

Član 14.

U članu 158. stav (1) mijenja se i glasi:

„(1) Sud u vanparničnom postupku može odlučiti da roditelji ostvaruju roditeljsko staranje i nakon punoljetstva djeteta kojem je ograničena poslovna sposobnost, ukoliko su roditelji sposobni i pristanu na to.“

Član 15.

Član 161. mijenja se i glasi:

„Član 161.

Svrha starateljstva je zamjena roditeljskog staranja djetetu, odnosno osiguranje poštovanja ljudskih prava, osnovnih sloboda i dostojanstva punoljetnih osoba kojima je poslovna sposobnost ograničena, zaštita njihove osobnosti, prava i interesa na koje se odnosi ograničenje poslovne sposobnosti, kao i njihovo liječenje i osposobljavanje za samostalan život i rad.“

Član 16.

U članu 165. iza stava (3) dodaju se novi st. (4), (5), (6) i (7) koji glase:

„(4) Ako je roditelj koji ostvaruje roditeljsko staranje odredio u formi notarski obrađene isprave (anticipirana izjava), osobu od povjerenja za koju smatra da će se u slučaju njegove smrti najbolje starati o djetetu, organ starateljstva će tu osobu imenovati za staratelja, ako su ispunjeni ostali uvjeti za imenovanje staratelja normirani ovim zakonom i ako to nije u suprotnosti sa najboljim interesom djeteta.

(5) Ako je osoba kojoj je ograničena poslovna sposobnost, u vrijeme dok je bila poslovno sposobna, a najkasnije prije pokretanja postupka za ograničenje poslovne sposobnosti, odredila, u formi notarski obrađene isprave (anticipirana izjava), osobu od povjerenja za koju bi htjela da se imenuje za njenog staratelja u slučaju buduće nesposobnosti, organ starateljstva će tu osobu imenovati za

- staratelja, ako su ispunjeni ostali uvjeti za imenovanje staratelja normirani ovim zakonom i ako to nije u suprotnosti sa najboljim interesom i dobrobiti ove osobe.
- (6) Registar anticipiranih izjava vodi Notarska komora Federacije Bosne i Hercegovine.
 - (7) Uputstvo o sadržaju i formi anticipiranih izjava propisuje federalni ministar pravde uz prethodno pribavljeno mišljenje federalnog ministra rada i socijalne politike u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.”.
- Dosadašnji stav (4) postaje stav (8).

Član 17.

U članu 169. tačka b) mijenja se i glasi:
„b) kojoj je ograničena poslovna sposobnost;“.

Član 18.

Član 175. mijenja se i glasi:

„Član 175.

- (1) Staratelj zastupa šticeenika u obimu određenom odredbama člana 188. ovog zakona, odnosno u obimu i dijelu u kojem je šticeeniku ograničena poslovna sposobnost.
- (2) U poslovima zastupanja staratelj je dužan prihvatiti mišljenje i želje šticeenika koji je sposoban shvatiti o čemu se radi, osim ako je to u suprotnosti sa dobrobiti šticeenika.
- (3) Organ starateljstva zastupa šticeenika ako dužnost staratelja vrši neposredno ili ako je ograničio ovlašćenja staratelja i odlučio šticeenika sam zastupati.”

Član 19.

Član 176. mijenja se i glasi:

„Član 176.

Ako je šticeeniku poslovna sposobnost ograničena u dijelu koji se odnosi na raspolaganje i upravljanje imovinom, staratelj samostalno obavlja poslove koji spadaju u redovno poslovanje i upravljanje imovinom, osim ako je odredbama ovog zakona ili rješenjem organa starateljstva određeno drukčije.”.

Član 20.

Član 178. mijenja se i glasi:

„Član 178.

- (1) Staratelju je potrebno prethodno odobrenje organa starateljstva za poduzimanje važnijih mjera koje se tiču osobe, osobnog stanja, zdravlja i imovine šticeenika čija je poslovna sposobnost ograničena u tom dijelu, osim ako je drukčije propisano ovim zakonom.
- (2) Prilikom poduzimanja važnijih mjera iz stava (1) ovog člana, staratelj će uzeti u obzir mišljenje šticeenika, ako je ovaj sposoban shvatiti o čemu se radi.
- (3) Ako je šticeeniku poslovna sposobnost ograničena u dijelu koji se odnosi na raspolaganje i upravljanje imovinom, staratelj ne može bez prethodnog

odobrenja organa starateljstva poduzimati poslove koji prelaze okvire redovnog poslovanja ili upravljanja štíćenikovom imovinom.”.

Član 21.

U članu 184. stav (1) mijenja se i glasi:

- „(1) Organ starateljstva dužan je, bez odlaganja, razriješiti staratelja dužnosti, ako utvrdi da je u vršenju dužnosti nemaran, da zloupotrebljava svoja ovlašćenja, da ugrožava interese štíćenika, da je nastupila neka okolnost zbog koje on ne bi mogao biti imenovan za staratelja, odnosno ako je staratelj sa štíćenikom zaključio ugovor o doživotnom izdržavanju ili drugi ugovor kojim su zasnovana prava i obaveze koji su nespojivi s dužnostima staratelja, ili ako ocijeni da bi za štíćenika bilo korisnije da mu se imenuje drugi staratelj.“.

Član 22.

U članu 186. tačka c) mijenja se i glasi:

- „c) čiji roditelji nisu stekli poslovnu sposobnost, ili im je ona ograničena u dijelu koji se odnosi na ostvarivanje roditeljskog staranja i”.

Član 23.

Član 191. mijenja se i glasi:

„Član 191.

Kada starateljstvo nad osobom prestane zbog nastupanja punoljetstva, a postoje razlozi za ograničenje njene poslovne sposobnosti iz člana 25. stav (1) ovog zakona, staratelj, uz prethodno odobrenje organa starateljstva, ili organ starateljstva neposredno, pokreće kod nadležnog suda postupak za ograničenje poslovne sposobnosti te osobe u cilju njenog ponovnog stavljanja pod starateljstvo.“.

Član 24.

Član 192. mijenja se i glasi:

„Član 192.

- (1) Punoljetnoj osobi koja se zbog svog psihofizičkog stanja nije sposobna sama brinuti o svojim pravima, interesima i potrebama ili koja neposredno ugrožava svoja prava i interese ili prava i interese drugih, sud će u vanparničnom postupku ograničiti poslovnu sposobnost.
- (2) Poslovna sposobnost će se ograničiti u obimu i dijelu u kojim sud utvrdi nesposobnost ili ugrožavanje iz stava (1) ovog člana.
- (3) Rješenjem o ograničenju poslovne sposobnosti sud će odrediti poslove i radnje koje osoba nije sposobna samostalno poduzimati, a koji se odnose na njeno osobno stanje i imovinu.
- (4) Poslovi i radnje iz stava (3) ovog člana koji se odnose na osobno stanje su davanje izjava ili poduzimanje radnji koje se odnose na sklapanje i prestanak braka, roditeljstvo, promjenu osobnog imena, zdravlje, mjesto prebivališta, odnosno boravišta, zapošljavanje i drugo, osim ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

- (5) Poslovi i radnje iz stava (3) ovog člana koji se odnose na imovinu su raspolaganje i upravljanje imovinom, platom ili drugim stalnim novčanim primanjima, osim ako ovim zakonom nije drukčije određeno.
- (6) Rješenjem kojim se ograničava poslovna sposobnost u slučaju iz stava (5) ovog člana odredit će se tačan iznos plate, odnosno stalnog novčanog primanja preko kojeg štićenik ne može samostalno raspolagati, te označiti imovinu i tačan iznos, ako je to prikladno, kojom štićenik ne može samostalno raspolagati i upravljati, odnosno preko kojeg iznosa ne može samostalno raspolagati i upravljati.
- (7) Za poslove i radnje koje sud nije odredio u rješenju iz stava (6) ovog člana osoba ima poslovnu sposobnost, pa ih može samostalno poduzimati.“.

Član 25.

Član 193. mijenja se i glasi:

„Član 193.

- (1) Staratelj osobe kojoj je ograničena poslovna sposobnost dužan je osigurati zaštitu interesa i dobrobiti ove osobe.
- (2) Organ starateljstva određuje dužnosti staratelja rješenjem o imenovanju staratelja, vodeći računa o obimu ograničenja poslovne sposobnosti i dijelu, odnosno dijelovima u kojima je utvrđena nesposobnost štićenika.
- (3) Obavezni sastavni dio rješenja iz stava (2) ovog člana je i plan staranja o štićeniku, koji sadrži dužnosti organa starateljstva i staratelja u organiziranju i sprovođenju zaštite, pomoći i podrške u ostvarivanju prava i interesa štićenika, kao i dužnosti organa starateljstva u nadzoru nad radom staratelja i pružanju pomoći i podrške staratelju u vršenju starateljske dužnosti.“.

Član 26.

Član 194. mijenja se i glasi:

„Član 194.

- (1) Staratelj štićenika kojem je poslovna sposobnost ograničena dužan je, u skladu s odlukom o ograničenju poslovne sposobnosti, starati se o njegovoj osobnosti, pravima, interesima, potrebama i dobrobiti te osigurati zaštitu njegovih interesa i dobrobiti.
- (2) Staratelj je dužan osigurati da štićenik blagovremeno dobije sve informacije o pitanjima koja ga se tiču, te je dužan, kad god je to moguće, poticati štićenika na samostalno donošenje odluka i pružati mu podršku u odlučivanju, kao i u učestvovanju u životu zajednice, uzimajući u obzir stepen njegove sposobnosti, odnosno njegovo psihofizičko stanje.
- (3) Pri pružanju podrške u donošenju odluka koje štićenik ne može samostalno donositi, kao i pri izboru drugih mjera zaštite, staratelj će utvrditi mišljenje i želje štićenika, njegove sadašnje ili ranije izražene stavove te ih prihvatiti, osim ako je to u suprotnosti s dobrobiti štićenika.
- (4) U postupanju sa štićenikom staratelj je dužan utvrditi potrebe štićenika u konkretnoj situaciji i pružiti oblik podrške koji najviše odgovara tim potrebama i koji će moći pružiti na najbolji način.
- (5) Kada štićenik ni pored pružene podrške ne može izraziti volju i želje, staratelj je dužan, radi utvrđivanja najboljeg interesa štićenika, nastojati utvrditi što bi

štićenik htio u svakoj konkretnoj situaciji, odnosno interpretirati njegovu volju i želje.

- (6) Ako staratelj ne prihvati mišljenje, želju i stavove šticećenika iz stava (3) ovog člana, dužan je navesti razloge za to u svom izvještaju o radu.“.

Član 27.

Iza člana 194. dodaje se novi član 194a. koji glasi:

„Član 194a.

- (1) Staratelj će nastojati da se otklone uzroci zbog kojih je šticećeniku ograničena poslovna sposobnost i da se on što prije osposobi za samostalan život, rad i u najvećoj mogućoj mjeri za samostalno donošenje odluka.
- (2) Staratelj će, najmanje jednom godišnje, pribaviti mišljenje doktora medicine koji se brine o zdravlju šticećenika, a koje je zasnovano na mišljenju doktora medicine odgovarajuće specijalnosti, u odnosu na razloge zbog kojih je poslovna sposobnost ograničena. Navedeno mišljenje staratelj će dostaviti organu starateljstva kao sastavni dio svog izvještaja o radu.
- (3) Organ starateljstva će najkasnije 90 dana prije isteka vremena na koje je punoljetnoj osobi ograničena poslovna sposobnost, preispitati potrebu i način zaštite šticećenika i o tome sačiniti izvještaj koji će bez odlaganja dostaviti sudu koji je donio rješenje kojim je poslovna sposobnost ograničena.“.

Član 28.

Član 195. mijenja se i glasi:

„Član 195.

- (1) Sud pred kojim je pokrenut postupak da se nekoj osobi ograniči poslovna sposobnost dužan je o tome odmah obavijestiti organ starateljstva koji će, ako je potrebno, toj osobi imenovati privremenog staratelja, osim ako je ta osoba ovlasila punomoćnika.
- (2) Pri imenovanju privremenog staratelja organ starateljstva uzet će u obzir mišljenje osobe prema kojoj se vodi postupak iz stava (1) ovog člana, ako je sposobna shvatiti o čemu se radi.
- (3) Dužnosti i ovlašćenja privremenog staratelja iz stava (1) ovog člana odredit će organ starateljstva, uzimajući u obzir činjenice navedene u prijedlogu za ograničenje poslovne sposobnosti i postojanje potrebe za osiguranjem zaštite zdravlja ili imovine ove osobe u toku postupka.
- (4) Organ starateljstva će, u pravilu, ograničiti dužnosti i ovlašćenja privremenog staratelja na zastupanje u postupku radi ograničenja poslovne sposobnosti i poduzimanje hitnih mjera koje su neophodne za zaštitu osobe i zdravlja te osiguranje imovine osobe prema kojoj se vodi postupak.
- (5) Dužnost privremenog staratelja prestaje kada se imenuje stalni staratelj ili kada rješenje o vraćanju poslovne sposobnosti postane pravomoćno.“.

Član 29.

Iza člana 195. dodaju se novi čl. 195a. i 195b. koji glase:

„Član 195a.

Žalba na rješenje o imenovanju privremenog staratelja štićeniku ne odlaže njegovo izvršenje.

Član 195b.

Pravomoćno rješenje o ograničenju poslovne sposobnosti sud je dužan bez odlaganja dostaviti nadležnom organu starateljstva, koji će u roku od 30 dana od dana prijema rješenja, osobu kojoj je ograničena poslovna sposobnost staviti pod starateljstvo.“

Član 30.

U članu 196. stav (1) mijenja se i glasi:

„(1) Starateljstvo nad osobama kojima je ograničena poslovna sposobnost prestaje kada im se odlukom suda donesenom u vanparničnom postupku potpuno vrati poslovna sposobnost.“

Član 31.

Član 259. mijenja se i glasi:

„Član 259.

U ime bračnog partnera čija poslovna sposobnost je ograničena u dijelu koji se odnosi na upravljanje i raspolaganje imovinom, bračni ugovor može sklopiti njegov staratelj uz prethodno odobrenje organa starateljstva.“

Član 32.

U članu 270. stav (1) riječ „oduzeta“ zamjenjuje se riječju „ograničena“ .
U stavu (2) riječ „oduzimanja“ zamjenjuje se riječju „ograničenja“.

Član 33.

Iza člana 324. podnaslov „2. Postupak za oduzimanje i vraćanje poslovne sposobnosti“ i čl. 325. do 339. brišu se.

Član 34.

U članu 344. stav (1) mijenja se i glasi:

„(1) Postupak za davanje dozvole za sklapanje braka osobi kojoj je poslovna sposobnost ograničena u dijelu koji se tiče osobnih stanja pokreće se na prijedlog ove osobe.“

Član 35.

Član 354. mijenja se i glasi:

„Član 354.

U postupku oduzimanja i vraćanja roditeljskog staranja shodno se primjenjuju pravila vanparničnog postupka o ograničenju i vraćanju poslovne sposobnosti.“

Član 36.

U članu 383. iza stava (2) dodaje se novi stav (3) koji glasi:

„(3) Novčanom kaznom od 500,00 do 3.000,00 KM kaznit će se za prekršaj staratelj koji ne postupa u skladu s odredbama člana 26. ovog zakona.“.

Dosadašnji stav (3) postaje stav (4).

Član 37.

Iza člana 384. dodaje se novi član 384a. koji glasi:

„Član 384a.

Postupci radi imenovanja staratelja pokrenuti prije stupanja na snagu ovog zakona dovršit će se prema odredbama zakona koji je bio na snazi u vrijeme pokretanja postupka.“.

Član 38.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenim novinama Federacije BiH“, a primjenjivat će se od 01.01.2027. godine.

O B R A Z L O Ž E N J E

PRIJEDLOGA ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA PORODIČNOG ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

I. – USTAVNI OSNOV

Ustavnopravni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u odredbama člana IV. A. 20. (1) d) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine. Naime, prema odredbama člana IV. A. 20. (1) d) Ustava Federacije BiH, Parlament Federacije BiH nadležan je za donošenje zakona o vršenju funkcije federalne vlasti, iz čega proizilazi da navedena odredba predstavlja ustavnopravni osnov za njegovo donošenje.

II. – RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Evropski sud za ljudska prava u Strazburu (u daljem tekstu: Evropski sud) u predmetu Hadžimejlić i drugi protiv Bosne i Hercegovine, ap. br. 3427/13 od 03. novembra 2015. godine, donio je presudu kojom je utvrdio povredu prava aplikanata iz člana 5. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: Evropska konvencija), te je naložio izvršenje kako individualnih tako i generalnih mjera po presudi tog Suda, a radi sprečavanja daljeg kršenja istog prava u budućnosti. Aplikaciju su podnijele osobe koje su stavljene pod staranje zbog medicinski utvrđenog trajnog psihijatrijskog oboljenja, a zatim smještene u ustanovu za socijalno

zbrinjavanje na osnovu rješenja centra za socijalni rad. Aplikanti su ranije dobili odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ustavni sud BiH), kojima je utvrđena povreda člana II/3. d) Ustava Bosne i Hercegovine (pravo na slobodu i sigurnost osobe) i člana 5. stav 1.e i stav 4. Evropske konvencije (zakonito lišenje slobode osoba da bi se spriječilo pritvaranje mentalno oboljelih osoba i pravo na žalbu sudu kako bi sud u kratkom roku razmotrio zakonitost lišavanja slobode), a u vezi s njihovim zadržavanjem u JU Zavod za zaštitu mentalno invalidnih lica — Drin u Fojnici. Osim navedenih aplikanata, Ustavni sud BiH je donio više odluka po podnesenim apelacijama osoba s duševnim smetnjama smještenih u ustanove socijalne zaštite, a u kojima utvrđuju iste povrede Ustava BiH i Evropske konvencije. U pogledu individualnih mjera, Evropski sud je predmetnom presudom naložio da je tužena država Bosna i Hercegovina dužna otpustiti aplikante Zuhru Hadžimejlić i Marcela Crepulju iz JU Zavod za zaštitu mentalno invalidnih lica — Drin, a za aplikanta Esada Busovaču pokrenuti vanparnični postupak pred nadležnim sudom radi preispitivanja potrebe za njegovim daljim zadržavanjem, te osigurati da nadležni sud ispita potrebu nastavka njegovog smještaja bez daljeg odgađanja. Aplikantima je dosuđena i pravična naknada zbog nezakonitog pritvaranja. U pogledu generalnih mjera, obzirom na metode u radu koje je usvojio Odbor Vijeća Evrope, tužena strana je obavezna u roku od 6 mjeseci od dana kada presuda postane konačna, provesti ili predložiti mjere kojima je cilj i koje mogu otkloniti povrede u pogledu potencijalnih aplikanata, dakle osoba u istom pravnom položaju kao aplikanti u ovom predmetu, te u istom roku o poduzetim mjerama ili onima koje se namjeravaju poduzeti obavijestiti Odbor ministara Vijeća Evrope.

Imajući u vidu sve naprijed navedeno, Federalno ministarstvo pravde je pristupilo ciljanim izmjenama Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine s ciljem implementacije principa na koje je ukazao Evropski sud u predmetu Hadžimejlić i drugi protiv Bosne i Hercegovine, ap. br. 3427/13 od 03. novembra 2015. godine i isti usaglasio sa Zakonom o vanparničnom postupku.

Prilikom izrade ovog zakona obavljene su konsultacije sa Odjelom Vijeća Evrope za izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu. Zaključeno je da se sa predloženim izmjenama i dopunama Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine postiže provedba presude u predmetu Hadžimejlić i drugi protiv Bosne i Hercegovine u dijelu koji se odnosi na nadležnosti Federalnog ministarstva pravde kao obrađivača Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine, kao i Zakona o vanparničnom postupku.

Nacrt zakona usvojio je Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH na 5. redovnoj sjednici održanoj dana 27.09.2023. godine, a Dom naroda Parlamenta Federacije BiH na 4. redovnoj sjednici održanoj dana 05.10.2023. godine. Zaključcima oba doma Parlamenta Federacije BiH konstatirano je da navedeni nacrti zakona mogu poslužiti kao osnov za izradu Prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Porodičnog zakona Federacije BiH, odnosno Prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o vanparničnom postupku. Istovremeno je Federalno ministarstvo pravde zaduženo da organizira i provede javnu raspravu.

Federalni ministar pravde, u skladu sa zaključcima oba doma Parlamenta Federacije BiH otvorio je javnu raspravu o Nacrtu zakona o izmjenama i dopunama Porodičnog zakona Federacije BiH, kao i Nacrtu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o

vanparničnom postupku, te je pozvana zainteresirana javnost da pruži svoj doprinos u stvaranju što kvalitetnijeg zakonskog rješenja.

U ostavljenom vremenskom razdoblju u procesu javne rasprave na Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Porodičnog zakona Federacije BiH pristigli su komentari/ očitovanja i to: komentari prof.dr.sc.emerita Suzane Bubić, zajedničke primjedbe i komentari prof.dr.sc. Maje Čolaković i v.prof.dr.sc. Ramajane Demirović.

Sve pristigle komentare, sugestije i prijedloge, prvenstveno u cilju implementacije presude Hadžimejlić i drugi, kao i druge sugestije koje unaprijeđuju zakonski okvir i van obaveza koje proističu iz implementacije navedene presude, razmotrila je radna grupa Federalnog ministarstva pravde pod monitoringom Vijeća Evrope. Veliki doprinos u izradi Nacrta zakona dala je dr.sc. Dženana Radončić, konsultantica Vijeća Evrope.

Dr. Suzana Bubić, profesorica emerita dala je konkretne prijedloge, komentare i primjedbe koje su u najvećem dijelu u cijelosti prihvaćene i ugrađene u tekst Nacrta zakona.

Profesorice Čolaković i Demirović se pozivaju na uporednu praksu i rješenja između ostalog, referirajući se na Odluku i Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-I-3941/2015 i dr. od 18. aprila 2023. godine kojim je oglašena neustavnom i ukinuta odredba kojom se isključuje mogućnost potpunog lišenja poslovne sposobnosti osoba sa duševnim i drugim smetnjama. S obzirom na odluku u presudi Hadžimejlić i drugi protiv Bosne i Hercegovine, koja ukazuje na neophodnost promjene paradigme i razumijevanja invaliditeta u kontekstu ljudskih prava, ova odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske nije referentna za Nacrt zakona.

Također, u procesu izrade Nacrta zakona pribavljena su mišljenja Federalnog ministarstva rada i socijalne politike i Federalnog ministarstva zdravstva.

Federalno ministarstvo rada i socijalne politike je dalo određene primjedbe i sugestije u pravcu interveniranja u važeće odredbe Porodičnog zakona, posebno izmjene člana 192. u smislu jasnijeg i preciznijeg definiranja pojma „psihofizičko stanje osobe“, odnosno ko su osobe koje su obuhvaćene ovom odredbom. Također, određene primjedbe date su na važeći član 325. i 326. Primjedbe i sugestije ovog ministarstva su na odgovarajući način prihvaćene ili su brisane odredbe koje se odnose na nadležnost suda u vanparničnom postupku.

Federalno ministarstvo zdravstva je predložilo određene intervencije u članu 192. stav (1) na način da se punoljetnoj osobi koja zbog svog psihofizičkog stanja nije sposobna sama brinuti se o svojim pravima i interesima ili ugrožava svoja prava i interese ili prava i interese drugih, sud će ograničiti poslovnu sposobnost. Primjedba je prihvaćena i ugrađena u član 24. Primjedbe na čl. 325. i 326. u pravcu da se umjesto izraza „vraćanje poslovne sposobnosti“ koristi izraz „preispitivanje poslovne sposobnosti“ su bespredmetne jer je članom 34. Nacrta predviđeno brisanje određenih odredaba uključujući i odredbe čl. 325. i 326. iz razloga što je postupak za ograničavanje i vraćanje poslovne sposobnosti obuhvaćen Nacrtom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o vanparničnom postupku.

Iako je referentni okvir za izmjene i dopune Porodičnog zakona Federacije BiH presuda Hadžimejlić i drugi protiv BiH, predložene izmjene i dopune Porodičnog zakona Federacije BiH su obuhvatile i širi obim izmjena i dopuna i van obaveza koje proističu iz implementacije presude Hadžimejlić i drugi kako bi se zakonski okvir unaprijedio. Predložene izmjene i dopune Porodičnog zakona Federacije BiH idu u pravcu njihove usklađenosti sa međunarodnim standardima u oblasti pravne zaštite osoba sa umanjenim sposobnostima. Posebno su uzete u obzir Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom ili umanjenim sposobnostima, preporuke Komesara Vijeća Evrope za ljudska prava, koje se odnose na otklanjanje nedostatka postojećih sistema i procedura starateljstva, kojima će se osobama sa invaliditetom dati jednake mogućnosti da oblikuju vlastite odluke i život.

Također, u pismu koje je ispred Vijeća Evrope Federalnom ministarstvu pravde dostavio šef odjeljenja Clare Brown, pohvaljeni su i visoko cijenjeni naponi Federalnog ministarstva pravde, koje je aktivno radilo na pripremi izmjena i dopuna Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine, u bliskoj saradnji sa Vijećem Evrope, što je konačno dovelo do realizacije provedbe presude Hadžimejlić i drugi, s obzirom na gotovo desetogodišnje kašnjenje. Istaknuto je da je posebno važno što se u cilju implementacije ove presude uvode ključne zaštitne mjere za smještaj određenih osoba u ustanove socijalne zaštite - bilo zbog ograničene poslovne sposobnosti ili protiv njihove volje, prema predloženim rješenjima sada se vrši samo na osnovu sudske odluke, kako to zahtijeva Evropski sud za ljudska prava.

III. - USKLAĐENOST PROPISA S EVROPSKOM PRAVNOM STEČEVINOM

Prilikom izrade ovog zakona, Federalno ministarstvo pravde je imalo u vidu Uredbu o Uredu Vlade Federacije BiH za zakonodavstvo i usklađenost s propisima Evropske Unije („Službene novine Federacije BiH“, br. 26/20 i 76/20) i Uredbu o postupku usklađivanja zakonodavstva Federacije BiH s pravnom stečevinom Evropske Unije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 98/16) i u tom smislu je izvršilo analizu evropske pravne stečevine. Nakon detaljne i sveobuhvatne analize, zaključeno je da ne postoje primarni niti sekundarni izvori evropskog prava koji reguliraju predmetnu materiju. Ovo naročito ako se ima u vidu da se vrši intervencija u navedeni Zakon ponajviše u dijelu koji je tretiran presudom Evropskog suda, te da se Zakon usaglašava sa Evropskom konvencijom. Imajući u vidu naprijed navedeno, obrađivač navedenog Zakona nije u mogućnosti dostaviti tablicu usklađenosti.

IV. - OBRAZLOŽENJE POJEDINIH PRAVNIH RJEŠENJA

Članom 1. predviđa se izmjena člana 11. tako što se propisuje da brak ne može sklopiti osoba koja je nesposobna za rasuđivanje i osoba kojoj je poslovna sposobnost ograničena u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, a ostavlja se mogućnost da brak može sklopiti osoba ako je sposobna shvatiti značenje i posljedice braka i slobodno izraziti saglasnost za brak, te ako je brak u njenom interesu što utvrđuje sud u vanparničnom postupku za davanje dozvole za sklapanje braka.

Članom 2. u članu 25. dodaje se novi stav (2) koji predviđa da svjedok pri sklapanju braka ne može biti osoba kojoj je poslovna sposobnost ograničena u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, osim ako je sposobna shvatiti značenje i posljedice braka i slobodno izraziti saglasnost za sklapanje braka.

Članom 3. u članu 45. koji se odnosi na posredovanje prije pokretanja postupka za razvod braka mijenja se stav (4) na način da bračni partner nije dužan podnijeti zahtjev za posredovanje ako je boravište drugog bračnog partnera nepoznato najmanje 6 mjeseci i ako je bračnom partneru ograničena poslovna sposobnost u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, a ni uz stručnu pomoć nije u stanju shvatiti značenje i pravne posljedice postupka posredovanja ni učestvovati u postupku.

U članu 4. član 57. mijenja se na način tako da i maloljetna osoba koja je navršila 16 godina može priznati materinstvo i očinstvo ako je sposobna shvatiti značenje izjave o priznanju. Također, materinstvo i očinstvo djeteta može priznati i osoba kojoj je poslovna sposobnost ograničena u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, a uz stručnu pomoć je u stanju shvatiti pravne posljedice izjave o priznanju.

Članom 5. u članu 62. stav (2) mijenja se na način da propisuje da ako je majka mlađa od 14 godina ili koja nije živa ili je proglašena umrlom ili joj je poslovna sposobnost ograničena u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, a ni uz stručnu pomoć nije u stanju shvatiti značenje i pravne posljedice priznanja ili joj je boravište nepoznato najmanje 3 mjeseca, saglasnost za priznanje očinstva daje organ starateljstva.

Članom 6. u članu 72. stav (2) se mijenja na način kojim se propisuje da u ime maloljetnog djeteta kojem je poslovna sposobnost ograničena u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, a ni uz stručnu pomoć nije u stanju shvatiti pravne posljedice utvrđivanja materinstva, odnosno očinstva, u njegovo ime tužbu radi utvrđivanja materinstva može podnijeti staratelj uz prethodno odobrenje organa starateljstva, a tužbu radi utvrđivanja očinstva može podnijeti njegova majka ako ostvaruje roditeljsko staranje, odnosno njegov staratelj, uz saglasnost organa starateljstva.

Članom 7. u članu 79. stav (4) mijenja se tako što propisuje da u ime punoljetnog djeteta kojem je poslovna sposobnost ograničena u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, a ni uz stručnu pomoć nije u stanju shvatiti pravne posljedice osporavanja materinstva i očinstva, tužbu će podnijeti njegov staratelj, uz odobrenje organa starateljstva.

Članom 8. predviđa se izmjena stava (5) u članu 80. na način da za ženu kojoj je poslovna sposobnost ograničena u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, a ni uz stručnu pomoć nije u stanju shvatiti pravne posljedice osporavanja materinstva, tužbu radi osporavanja materinstva može podnijeti njezin staratelj uz prethodno odobrenje organa starateljstva.

Članom 9. u članu 82. mijenja se stav (2) i predviđa se da ako je mužu poslovna sposobnost ograničena u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, a ni uz stručnu pomoć nije u stanju shvatiti pravne posljedice osporavanja očinstva, tužbu radi osporavanja očinstva može podnijeti njegov staratelj uz prethodno odobrenje organa starateljstva.

U članu 10. član 83. stav (2) mijenja se na način što se propisuje da ako je majci poslovna sposobnost ograničena u dijelu koji se odnosi na osobna stanja, a ni uz stručnu pomoć nije u stanju shvatiti pravne posljedice osporavanja očinstva, tužbu radi osporavanja očinstva može podnijeti njezin staratelj uz prethodno odobrenje organa starateljstva.

Članom 11. u članu 97. stav (1) tačka b) mijenja se na način da usvojiti ne može osoba kojoj je ograničena poslovna sposobnost.

Članom 12. u članu 99. tačka d) mijenja se na način, da za usvojenje nije potreban pristanak roditelja usvojenika, kome je ograničena poslovna sposobnost, a ni uz stručnu pomoć nije u stanju shvatiti značenje usvojenja ili pristanka na usvojenje.

Prema članu 13. u članu 141. stav (2) mijenja se tako što se propisuje da se o djetetu stara samo jedan roditelj ako je drugi roditelj umro, proglašen umrlim, spriječen da se stara, nepoznatog boravišta, ako mu je oduzeto roditeljsko staranje ili mu je poslovna sposobnost ograničena u dijelu koji se odnosi na ostvarivanje roditeljskog staranja. Prema članu 14. u članu 151. stav (1) mijenja se na način da se daje ovlaštenje sudu u vanparničnom postupku da može odlučiti da roditelji ostvaruju roditeljsko staranje i nakon punoljetstva djeteta kojem je ograničena poslovna sposobnost, ukoliko su roditelji sposobni i pristanu na to.

Prema članu 15. u dijelu koji se odnosi na starateljstvo član 161. mijenja se i preciznije regulira pitanje svrhe starateljstva. Propisuje se da je svrha starateljstva zamjena roditeljskog staranja djetetu, odnosno osiguranje poštovanja ljudskih prava, osnovnih sloboda i dostojanstva punoljetnih osoba kojima je poslovna sposobnost ograničena, zaštita njihove osobnosti, prava i interesa na koje se odnosi ograničenje poslovne sposobnosti, kao i njihovo liječenje i osposobljavanje za samostalan život i rad.

Članom 16. u članu 165. iza stava (3) dodaju se novi st. (4.) do (7). koji detaljnije reguliraju pitanje starateljstva u najboljem interesu djeteta. Novim stavom (4) propisuje se da ako je roditelj koji ostvaruje roditeljsko staranje odredio osobu od povjerenja za koju smatra da će se u slučaju njegove smrti najbolje starati o djetetu, u formi notarski obrađene isprave (anticipirana izjava) organ starateljstva će tu osobu imenovati za staratelja ako je to u najboljem interesu djeteta.

Novi stav (5) propisuje da ako je osoba kojoj je ograničena poslovna sposobnost u vrijeme dok je bila poslovno sposobna, a najkasnije prije pokretanja postupka za ograničavanje poslovne sposobnosti, odredila u formi anticipirane izjave osobu od povjerenja za koju bi htjela da se imenuje za njenog staratelja u slučaju buduće nesposobnosti, organ starateljstva će tu osobu imenovati za staratelja ako su ispunjeni ostali zakonski uvjeti.

Stavom (6) propisano je da registar anticipiranih izjava vodi Notarska komora Federacije Bosne i Hercegovine.

Stavom (7) ovlašćuje se federalni ministar pravde da uz prethodno pribavljeno mišljenje federalnog ministra rada i socijalne politike donese uputstvo o sadržaju i formi anticipiranih izjava, u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Članom 17. u članu 169. tačka b) mijenja se na način da se vrši terminološko usklađivanje sa ostalim odredbama tako da staratelj ne može biti osoba kojoj je ograničena poslovna sposobnost.

Članom 18. mijenja se član 175. na način da se detaljnije reguliraju pitanja koja se odnose na poslove zastupanja staratelja koji zastupa štíćenika kojem je ograničena poslovna sposobnost. U skladu s ovim članom staratelj zastupa štíćenika u obimu određenom odredbama člana 188. važećeg zakona, odnosno u obimu i dijelu u kojem je štíćeniku ograničena poslovna sposobnost. U poslovima zastupanja staratelj je

dužan prihvatiti mišljenje i želje štićenika, koji je sposoban shvatiti o čemu se radi, osim ako je to u suprotnosti sa dobrobiti štićenika. Organ starateljstva zastupa štićenika ako dužnost staratelja vrši neposredno ili ako je ograničio ovlašćenja staratelja i odlučio štićenika sam zastupati.

Članom 19. mijenja se član 176. tako da ako je štićeniku poslovna sposobnost ograničena u dijelu koji se odnosi na raspolaganje i upravljanje imovinom, staratelj samostalno obavlja poslove koji spadaju u redovno poslovanje i upravljanje imovinom, izuzev ako je odredbama ovog zakona ili rješenjem organa starateljstva drukčije određeno.

Članom 20. član 178. mijenja se na način da se u novom stavu (1) propisuje da je staratelju potrebno prethodno odobrenje organa starateljstva za poduzimanje važnijih mjera koje se tiču osobe, osobnog stanja, zdravlja i imovine štićenika čija je poslovna sposobnost ograničena u tom dijelu, osim ako je drukčije propisano zakonom.

Stavom (2) predviđeno je poduzimanje važnijih mjera iz stava (1) tako da će staratelj uzeti u obzir mišljenje štićenika ako je sposoban shvatiti o čemu se radi.

Stavom (3) propisuje se da staratelj ne može bez prethodnog odobrenja organa starateljstva poduzimati poslove koji prelaze okvire redovnog poslovanja ili upravljanja štićenikovom imovinom, ako je štićeniku poslovna sposobnost ograničena u dijelu koji se odnosi na raspolaganje i upravljanje imovinom.

Članom 21. u članu 184. stav (1) mijenja se na način da se preciznije regulira pitanje razrješenja staratelja dužnosti. Organ starateljstva bez odlaganja će razriješiti staratelja dužnosti, ako utvrdi da je u vršenju dužnosti nemaran, da zloupotrebljava svoja ovlašćenja, da ugrožava interese štićenika, da je nastupila neka okolnost zbog koje on ne bi mogao biti imenovan za staratelja, ako je staratelj sa štićenikom zaključio ugovor o doživotnom izdržavanju ili drugi ugovor kojim su zasnovana prava i obaveze koji su nespojivi s dužnostima staratelja ili ako ocijeni da bi za štićenika bilo korisnije da mu se imenuje drugi staratelj.

Članom 22. u članu 186. tačka c) mijenja se na način da će se pod starateljstvo staviti maloljetna osoba čiji roditelji nisu stekli poslovnu sposobnost ili im je ona ograničena u dijelu koji se odnosi na ostvarivanje roditeljskog staranja.

Članom 23. član 191. mijenja se tako što se propisuje da kada starateljstvo nad osobom prestane zbog nastupanja punoljetstva, a postoje razlozi za ograničenje njene poslovne sposobnosti (član 25. stav (1) ovog zakona) staratelj uz prethodno odobrenje organa starateljstva ili organ starateljstva neposredno pokreće kod nadležnog suda postupak za ograničenje poslovne sposobnosti te osobe u cilju njenog ponovnog stavljanja pod starateljstvo.

Članom 24. mijenja se važeća odredba člana 192. Stavom (1) propisuje se da punoljetnoj osobi koja se zbog svog psihofizičkog stanja nije sposobna sama brinuti o svojim pravima, interesima i potrebama ili koja neposredno ugrožava svoja prava i interese i prava i interese drugih, sud će u vanparničnom postupku ograničiti poslovnu sposobnost.

Stavom (2) propisano je da će se poslovna sposobnost ograničiti u obimu i dijelu u kojim sud utvrdi nesposobnost ili ugrožavanje iz stava (1).

Stavom (3) propisuje se da će sud rješenjem o ograničenju poslovne sposobnosti odrediti poslove i radnje koje osoba nije sposobna samostalno poduzimati, a koji se odnose na njeno osobno stanje i imovinu.

Stavom (4) propisuje se da su poslovi i radnje koje će sud rješenjem odrediti odnose se na davanje izjava ili poduzimanje radnji koje se odnose na sklapanje braka i prestanak braka, roditeljstvo, promjenu osobnog imena, zdravlje, mjesto prebivališta, odnosno boravišta, zapošljavanje i drugo, osim ako Porodičnim zakonom nije drukčije određeno.

Stavom (5) precizirani su poslovi i radnje koji se odnose na imovinu, a to su: raspolaganje i upravljanje imovinom, platom ili drugim stalnim novčanim primanjima, osim ako Porodičnim zakonom nije drukčije određeno.

Stavom (6) propisuje se da će se rješenjem kojim se ograničava poslovna sposobnost koji se odnose na imovinu, platu ili druga stalna novčana primanja odrediti tačan iznos plate, odnosno stalnog novčanog primanja preko kojeg štićenik ne može samostalno raspolagati, te označiti imovinu i tačan iznos, ako je to prikladno, kojom štićenik ne može samostalno raspolagati i upravljati, odnosno preko kojeg iznosa ne može samostalno raspolagati i upravljati.

Stavom (7) propisano je da za poslove i radnje koje sud nije odredio u rješenju iz stava (6) ovog člana, osoba ima poslovnu sposobnost pa ih može samostalno poduzimati.

Članom 25. mijenja se član 193. Stavom (1) propisuje se da je staratelj osobe kojoj je ograničena poslovna sposobnost dužan osigurati zaštitu interesa i dobrobiti te osobe. Stavom (2) propisuje se da organ starateljstva određuje dužnosti staratelja rješenjem o imenovanju staratelja, vodeći računa o obimu ograničenja poslovne sposobnosti i dijelu, odnosno dijelovima u kojima je utvrđena nesposobnost štićenika.

Stavom (3) propisano je da je obavezni dio rješenja o imenovanju staratelja i plan staranja o štićeniku koji sadrži dužnosti organa starateljstva i staratelja u organiziranju i sprovođenju zaštite, pomoći i podrške u ostvarivanju prava i interesa štićenika, kao i dužnosti organa starateljstva u nadzoru nad radom staratelja i pružanju pomoći i podrške staratelju u vršenju starateljske dužnosti.

Članom 26. mijenja se član 194. Stavom (1) propisuje se da staratelj štićenika kojem je poslovna sposobnost ograničena dužan je u skladu s odlukom o ograničenju poslovne sposobnosti starati se o njegovoj osobnosti, pravima, interesima, potrebama i dobrobiti.

Stavom (2) propisuje se da je staratelj dužan osigurati da štićenik blagovremeno dobije sve informacije o pitanjima koja ga se tiču, te poticati štićenika na samostalno donošenje odluka i pružati mu podršku u odlučivanju i učestvovanju u životu zajednice uzimajući u obzir stepen njegove sposobnosti, odnosno njegovo psihofizičko stanje.

Stavom (3) propisano je da pri pružanju podrške u donošenju odluka koje štićenik ne može samostalno donositi, kao i pri izboru drugih mjera zaštite, staratelj će utvrditi mišljenje i želje štićenika, njegove sadašnje ili ranije izražene stavove, te ih prihvatiti, osim ako je to u suprotnosti s dobrobiti štićenika.

Stavom (4) propisuje se da je staratelj u postupanju sa štićenikom dužan utvrditi njegove potrebe u konkretnoj situaciji i pružiti mu oblik podrške koji najviše odgovara tim potrebama i koji će moći pružiti na najbolji način.

Stavom (5) propisuje se da u situaciji kada štićenik ni pored pružene podrške ne može izraziti volju i želje, staratelj je dužan radi utvrđivanja najboljeg interesa štićenika nastojati utvrditi šta bi štićenik htio u svakoj konkretnoj situaciji, odnosno interpretirati njegovu volju i želje.

Stavom (6) propisuje se da ako staratelj ne prihvati mišljenje, želju i stavove štićenika, dužan je navesti razloge za to u svom izvještaju o radu.

Članom 27. dodaje se novi član 194a. iza važećeg člana 194. Stavom (1) novog člana 194a. propisuje se da će staratelj nastojati da se otklone uzroci zbog kojih je štićeniku ograničena poslovna sposobnost i da se on što prije osposobi za samostalan život, rad i u najvećoj mogućoj mjeri samostalno donošenje odluka.

Stavom (2) propisuje se da će staratelj najmanje jednom godišnje pribaviti mišljenje doktora medicine koji se brine o zdravlju štićenika, a koje je zasnovano na mišljenju doktora odgovarajuće specijalnosti. Navedeno mišljenje staratelj će dostaviti organu starateljstva kao sastavni dio svog izvještaja o radu.

Stavom (3) propisano je da će organ starateljstva najkasnije 90 dana prije isteka vremena na koje je punoljetnoj osobi ograničena poslovna sposobnost preispitati potrebu i način zaštite štićenika i o tome sačiniti izvještaj koji će bez odlaganja dostaviti sudu koji je donio rješenje, kojim je ograničena poslovna sposobnost.

Članom 28. mijenja se važeći član 195. važećeg zakona.

Stavom (1) predviđeno je da je sud pred kojim je pokrenut postupak da se nekoj osobi ograniči poslovna sposobnost, dužan o tome odmah obavijestiti organ starateljstva koji će ako je potrebno toj osobi imenovati privremenog staratelja, osim ako je ta osoba ovlastila punomoćnika.

Stavom (2) propisano je da će pri imenovanju privremenog staratelja organ starateljstva uzeti u obzir mišljenje osobe, prema kojoj se vodi postupak da joj se ograniči poslovna sposobnost, ako je ta osoba sposobna shvatiti o čemu se radi.

Stavom (3) propisano je da će dužnosti i ovlaštenja privremenog staratelja odrediti organ starateljstva, uzimajući u obzir činjenice navedene u prijedlogu za ograničenje poslovne sposobnosti i postojanje potrebe za osiguranjem zaštite zdravlja ili imovine ove osobe u toku postupka.

Stavom (4) propisano je da će organ starateljstva, u pravilu, ograničiti dužnosti i ovlaštenja privremenog staratelja na zastupanje u postupku, radi ograničenja poslovne sposobnosti i poduzimanje hitnih mjera koje su neophodne za zaštitu osobe i zdravlja, te osiguranje imovine osobe prema kojoj se vodi postupak.

Stavom (5) propisano je da dužnost privremenog staratelja prestaje kada se imenuje stalni staratelj ili kada rješenje o vraćanju poslovne sposobnosti postane pravomoćno.

Članom 29. iza člana 195. dodaju se novi članovi 195a. i 195b. Novim članom 195a. propisuje se da žalba na rješenje o imenovanju privremenog staratelja štićeniku ne odlaže njegovo izvršenje, novim članom 195b. da pravomoćno rješenje o ograničenju poslovne sposobnosti sud je dužan bez odlaganja dostaviti nadležnom organu starateljstva, koji će u roku od 30 dana od dana prijema rješenja, osobu kojoj je ograničena poslovna sposobnost staviti pod starateljstvo.

Članom 30. u članu 196. stav (1) se mijenja tako što se propisuje da starateljstvo nad osobama kojima je ograničena poslovna sposobnost prestaje kada im se odlukom suda donesenom u vanparničnom postupku potpuno vrati poslovna sposobnost.

Članom 31. predviđa se izmjena člana 259. na način što se propisuje da u ime bračnog partnera, čija poslovna sposobnost je ograničena u dijelu koji se odnosi na upravljanje i raspolaganje imovinom, bračni ugovor može sklopiti njegov staratelj uz prethodno odobrenje organa starateljstva.

Članom 32. u članu 270. st. (1) i (2) vrše se određene terminološke izmjene u važećim odredbama uvjetovane okolnošću ukidanja instituta potpunog lišenja poslovne sposobnosti, a ostavlja mogućnost samo ograničene poslovne sposobnosti u onim pravima što je neophodno za osobe koje nisu sposobne same se brinuti o svojim pravima i interesima u postupku.

Članom 33. predviđa se brisanje čl. 325. do 339. iz razloga što je postupak za ograničavanje i vraćanje poslovne sposobnosti reguliran Nacrtom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o vanparničnom postupku.

Članom 34. u članu 344. stav (1) mijenja se na način da se propisuje da postupak za davanje dozvole za sklapanje braka osobi kojoj je poslovna sposobnost ograničena u dijelu koji se tiče osobnih stanja pokreće se na prijedlog ove osobe.

Članom 35. mijenja se član 354. na način da se propisuje da u postupku oduzimanja i vraćanja roditeljskog staranja shodno se primjenjuju pravila vanparničnog postupka o ograničavanju i vraćanju poslovne sposobnosti.

Članom 36. u članu 383. koji propisuje kaznene odredbe, iza stava (2) dodaje se novi stav (3) kojim je propisano da će se novčanom kaznom od 500,00 do 3000,00 KM kazniti za prekršaj staratelj koji ne postupa u skladu s odredbama člana 26. ovog Zakona, kojim se mijenja član 193. važećeg zakona.

Članom 37. predviđeno je da se iza člana 384. dodaje novi član 384a., koji propisuje da će se postupci radi imenovanja staratelja pokrenuti prije stupanja na snagu ovog zakona dovršiti prema odredbama zakona koji je bio na snazi u vrijeme pokretanja postupka.

Članom 38. propisano je stupanje na snagu ovog zakona osmog dana od dana objavljivanja u Službenim novinama Federacije BiH, a njegova primjena će početi od 01.01.2027. godine.

V. - FINANSIJSKA SREDSTVA

Za provođenje ovog zakona nije potrebno osigurati dodatna sredstva u Budžetu Federacije Bosne i Hercegovine.

TEKST ODREDBI PORODIČNOG ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE KOJE SE MIJENJAJU I DOPUNJUJU

Član 11.

- (1) Brak ne može sklopiti osoba kojoj je oduzeta poslovna sposobnost ili koja je nesposobna za rasuđivanje.
- (2) Izuzetno, sud može u vanparničnom postupku dozvoliti sklapanje braka osobi koja je nesposobna za rasuđivanje ako utvrdi da je ona sposobna shvatiti značenje braka i obaveza koje iz njega proizlaze, te da je brak očito u njenom interesu.

Član 25.

Svjedok pri sklapanju braka može biti svaka punoljetna osoba koja ima poslovnu sposobnost.

Član 45.

- (1) Prije pokretanja postupka za razvod braka bračni partner ili oba bračna partnera koji imaju djecu nad kojom ostvaruju roditeljsko staranje, kao i za vrijeme trudnoće žene, dužni su podnijeti zahtjev za posredovanje fizičkom i pravnom licu ovlašćenom za posredovanje.
- (2) Federalni ministar rada i socijalne politike u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona propisat će uvjete koje mora ispuniti osoba iz stava 1. ovog člana. Izbor fizičkog i pravnog lica koje ispunjava uvjete izvršit će federalni ministar rada i socijalne politike na osnovu javnog poziva objavljenog u dnevnoj štampi. Popis izabраниh lica dostavit će Federalnom ministarstvu pravde.
- (3) Zahtjev za posredovanje mogu podnijeti i bračni partneri koji nemaju djecu nad kojom ostvaruju roditeljsko staranje.
- (4) Bračni partner nije dužan podnijeti zahtjev za posredovanje ako je boravište drugog bračnog partnera nepoznato najmanje šest mjeseci i ako je bračnom partneru oduzeta poslovna sposobnost.

Član 57.

Materinstvo i očinstvo djeteta može priznati i maloljetna osoba koja je navršila 16 godina i osoba kojoj je ograničena poslovna sposobnost, ako su sposobne shvatiti značenje izjave o priznanju.

Član 62.

- (1) Za upis priznanja očinstva u matičnu knjigu rođenih potreban je pristanak majke djeteta.
- (2) Ako je majka mlađa od 14 godina, ili nije živa, ili je proglašena umrlom, ili joj je oduzeta poslovna sposobnost, ili joj je boravište nepoznato najmanje tri mjeseca, saglasnost na priznanje očinstva daje organ starateljstva.
- (3) Izjavu o pristanku iz stava 1. ovog člana majka može dati pred matičarom, organom starateljstva, sudom ili notarom.

Član 72.

- (1) Dijete može podići tužbu radi utvrđivanja materинства i očinstva.
- (2) Ako je dijete maloljetno ili mu je oduzeta poslovna sposobnost, u njegovo ime tužbu radi utvrđivanja materинства može podnijeti staratelj, uz saglasnost organa starateljstva, a tužbu radi utvrđivanja očinstva može podnijeti njegova majka ako ostvaruje roditeljsko staranje, odnosno njegov staratelj, uz saglasnost organa starateljstva.
- (3) Maloljetno dijete može podnijeti tužbu iz stava 1. ovog člana ako je steklo poslovnu sposobnost prije punoljetstva.

Član 79.

- (1) Dijete može osporavati materinstvo ili očinstvo osobi koja je u matične knjige rođenih upisana kao njegov roditelj.
- (2) Tužbu iz stava 1. ovog člana dijete može podnijeti do navršene 25. godine života.
- (3) U ime djeteta koje je maloljetno ili nad kojim roditelji ostvaruju roditeljsko staranje nakon punoljetstva, tužbu iz stava 1. ovog člana podnosi poseban staratelj postavljen za tu parnicu.

Član 80.

- (1) Žena koja je u matične knjige rođenih upisana kao majka djeteta može osporavati svoje materinstvo.
- (2) Tužbu iz stava 1. ovog člana žena može podnijeti u roku od šest mjeseci od saznanja za činjenicu koja isključuje njeno materinstvo, a najkasnije do navršene 10. godine života djeteta.
- (3) Žena koja sebe smatra majkom djeteta može osporavati materinstvo ženi koja je u matične knjige rođenih upisana kao majka ako istovremeno traži da se utvrdi njeno materinstvo.
- (4) Tužbu iz stava 3. ovog člana žena može podnijeti u roku od šest mjeseci od saznanja da je ona majka djeteta, a najkasnije do navršene 10. godine života djeteta.
- (5) Ako je ženi oduzeta poslovna sposobnost, tužbu radi osporavanja materинства iz st. 2. i 4. ovog člana može podnijeti njezin staratelj, uz odobrenje organa starateljstva.

Član 82.

- (1) Muž majke može osporavati očinstvo djeteta rođenog u braku ili u periodu do 300 dana od prestanka braka, ako smatra da mu nije otac.
- (2) Ako je mužu oduzeta poslovna sposobnost, tužbu radi osporavanja očinstva iz stava 1. ovog člana može podnijeti njegov staratelj, uz odobrenje organa starateljstva.
- (3) Tužba iz st. 1. i 2. ovog člana može se podnijeti u roku od jedne godine od dana saznanja za činjenicu koja dovodi u sumnju očinstvo.

Član 83.

- (1) Majka može osporavati očinstvo djeteta rođenog u braku ili u periodu do 300 dana od prestanka braka.
- (2) Ako je majci oduzeta poslovna sposobnost, tužbu radi osporavanja očinstva može podnijeti njen staratelj, uz odobrenje organa starateljstva.

(3) Tužba iz st. 1. i 2. ovog člana može se podnijeti u roku od šest mjeseci od rođenja djeteta.

Član 97.

(1) Usvojiti ne može osoba: a) kojoj je dok traje nesposobnost oduzeto roditeljsko staranje, b) kojoj je ograničena ili oduzeta poslovna sposobnost, c) koja ne pruža dovoljno jamstva da će pravilno ostvarivati roditeljsko staranje.

(2) Usvojiti ne može ni osoba kod čijeg bračnog partnera postoji jedna od okolnosti iz stava 1. ovog člana.

Član 99.

Za usvojenje nije potreban pristanak roditelja usvojenika: a) kome je oduzeto roditeljsko staranje; b) koji ne živi sa djetetom, a tri mjeseca je u većoj mjeri zapustio staranje o djetetu; c) koji je maloljetan, a nije sposoban shvatiti značenje usvojenja; d) kome je ograničena ili oduzeta poslovna sposobnost; e) kome je boravište nepoznato najmanje šest mjeseci, a u tom periodu se ne brine za dijete.

Član 141.

(1) Roditelji zajednički, sporazumno i ravnopravno staraju se o djetetu, osim ako je drukčije uređeno ovim Zakonom.

(2) O djetetu se stara samo jedan roditelj ako je drugi roditelj umro, proglašen umrlim, spriječen da se stara, nepoznatog boravišta, ako mu je oduzeto roditeljsko staranje, ili mu je oduzeta ili ograničena poslovna sposobnost.

(3) U slučaju spora između roditelja o ostvarivanju roditeljskog staranja, odluku donosi sud u vanparničnom postupku na prijedlog roditelja, djeteta koje je sposobno shvatiti značenje i pravne posljedice svojih radnji, ili organa starateljstva na čijem području dijete ima prebivalište.

Član 158.

(1) Sud u vanparničnom postupku može odlučiti da roditelji ostvaruju roditeljsko staranje i nakon punoljetstva djeteta kojem je oduzeta ili ograničena poslovna sposobnost, ukoliko su roditelji sposobni i pristanu na to.

(2) Ako roditelji više nisu u stanju starati se o djetetu, sud će u vanparničnom postupku odlučiti o prestanku roditeljskog staranja i o stavljanju djeteta pod starateljstvo.

Član 161.

Svrha starateljstva je zamjena roditeljskog staranja, odnosno zaštita osobnosti i interesa punoljetnih štíćenika, naročito njihovim liječenjem i osposobljavanjem za samostalan život i rad.

Član 165.

(1) Štíćeniku organ starateljstva imenuje staratelja, ukoliko ne odluči dužnost staratelja vršiti neposredno.

(2) Za staratelja se imenuje osoba koja ima osobna svojstva i sposobnost za vršenje dužnosti staratelja, a koja prije toga pristane da bude staratelj.

(3) Pri imenovanju staratelja organ starateljstva uzet će u obzir i mišljenje štićenika, ako je sposoban shvatiti o čemu se radi, kao i mišljenje bliskih srodnika štićenika.

(4) Organ starateljstva dužnost staratelja vrši neposredno ako to zahtijeva interes štićenika i okolnosti slučaja. Za vršenje dužnosti staratelja imenuje se osoba zaposlena u organu starateljstva.

Član 169.

Staratelj ne može biti osoba: a) kojoj je oduzeto roditeljsko staranje; b) kojoj je oduzeta ili ograničena poslovna sposobnost; c) čiji su interesi u suprotnosti sa interesima štićenika; d) od koje se, s obzirom na njeno ranije i sadašnje vladanje, osobna svojstva i odnose sa štićenikom i njegovim roditeljima, ne može očekivati da će pravilno vršiti dužnosti staratelja; e) sa kojom je štićenik sklopio ugovor o doživotnom izdržavanju.

Član 175.

(1) Staratelj zastupa štićenika.

(2) Organ starateljstva zastupa štićenika ako dužnost staratelja vrši neposredno ili ako je ograničio ovlašćenja staratelja i odlučio štićenika sam zastupati.

Član 176.

(1) Staratelj samostalno, u ime štićenika i za njegov račun, vrši poslove koji spadaju u redovno poslovanje i upravljanje imovinom.

(2) Pri poduzimanju svakog važnijeg posla staratelj će, kada je to moguće, uzeti u obzir mišljenje štićenika, ako je ovaj sposoban shvatiti o čemu se radi.

Član 178.

Staratelj ne može, bez prethodnog odobrenja organa starateljstva, poduzimati poslove koji prelaze okvire redovnog poslovanja ili upravljanja štićenikovom imovinom

Član 184.

(1) Organ starateljstva razriješit će staratelja dužnosti ako utvrdi da je u vršenju dužnosti nemaran, da zloupotrebljava svoja ovlašćenja, da ugrožava interese štićenika, ili ako ocijeni da bi za štićenika bilo korisnije da mu se imenuje drugi staratelj.

(2) Pri razrješenju staratelja organ starateljstva cijenit će mišljenje štićenika koji je sposoban shvatiti o čemu se radi.

(3) Organ starateljstva razriješit će staratelja dužnosti ako on to zatraži, a najkasnije u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva. Organ starateljstva mora istovremeno poduzeti sve potrebne mjere za zaštitu interesa štićenika.

(4) U slučaju razrješenja staratelja organ starateljstva dužan je, bez odlaganja, štićeniku imenovati novog staratelja.

(5) Staratelj kome je prestala dužnost, dužan je podnijeti izvještaj i predati svu imovinu na upravljanje organu starateljstva. Predaja imovine vrši se u prisutnosti predstavnika organa starateljstva i štićenika, ako je on sposoban shvatiti o čemu se radi.

Član 186.

Pod starateljstvo stavit će se maloljetna osoba:

- a) čiji su roditelji umrli, nestali, nepoznati ili su nepoznatog boravišta duže od tri mjeseca; b) čijim roditeljima je oduzeto roditeljsko staranje;
- c) čiji roditelji nisu stekli poslovnu sposobnost, ili im je ona oduzeta ili ograničena i
- d) čiji su roditelji odsutni, spriječeni ili nesposobni redovno starati se o svom djetetu, a nisu povjerali njegovu čuvanje i odgoj osobi za koju je organ starateljstva utvrdio da ispunjava uvjete za staratelja.

Član 191.

Ako osoba nad kojom je po nastupanju punoljetstva prestalo starateljstvo, a koja zbog psihofizičkih nedostataka nije sposobna starati se o svojoj osobnosti, pravima i interesima, staratelj, uz odobrenje organa starateljstva ili organ starateljstva neposredno, pokreće kod nadležnog suda postupak za oduzimanje poslovne sposobnosti ovoj osobi u cilju njenog ponovnog stavljanja pod starateljstvo.

Član 192.

(1) Punoljetnoj osobi koja zbog duševne bolesti, zaostalog duševnog razvoja ili prekomjernog uživanja alkohola ili opojnih droga, senilnosti ili drugih uzroka nije sposobna sama brinuti se o svojim pravima i interesima oduzima se poslovna sposobnost.

(2) Punoljetnoj osobi koja zbog uzroka iz stava 1. ovog člana neposredno ugrožava svoja prava i interese ili prava i interese drugih osoba ograničava se poslovna sposobnost.

(3) Pravomoćnu odluku o oduzimanju, odnosno ograničenju poslovne sposobnosti sud je dužan, bez odlaganja, dostaviti nadležnom organu starateljstva koji će u roku od 30 dana od dana prijema odluke osobu kojoj je oduzeta ili ograničena poslovna sposobnost staviti pod starateljstvo.

Član 193.

Staratelj osobe kojoj je oduzeta ili ograničena poslovna sposobnost dužan je naročito starati se o njenoj osobnosti, vodeći računa o uzrocima zbog kojih joj je oduzeta, odnosno ograničena poslovna sposobnost i nastojati da se ti uzroci otklone i ta osoba osposobi za samostalan rad.

Član 194.

(1) Staratelj osobe kojoj je oduzeta poslovna sposobnost u dužnostima i pravima izjednačen je sa starateljem maloljetne osobe koja nije navršila 14 godina života.

(2) Staratelj osobe kojoj je ograničena poslovna sposobnost ima dužnosti i prava staratelja maloljetne osobe koja je navršila 14 godina života, ali organ starateljstva može, kad je to potrebno, odrediti poslove koje osoba sa ograničenom poslovnom sposobnošću može poduzimati samostalno.

(3) Štićenik kojem je ograničena poslovna sposobnost može sam sklapati pravne poslove kojim stiče prava, ako zakonom nije drukčije određeno. Pravne poslove kojim raspolaže imovinom ili preuzima obaveze može sklapati samo uz saglasnost staratelja.

(4) Osoba kojoj je ograničena poslovna sposobnost može samostalno davati izjave koje se tiču osobnih stanja, osim ako ovim Zakonom ili odlukom organa starateljstva nije drukčije određeno.

Član 195.

(1) Sud kod koga je pokrenut postupak da se nekoj osobi oduzme ili ograniči poslovna sposobnost dužan je o tome odmah obavijestiti organ starateljstva koji će, ako je potrebno, toj osobi imenovati privremenog staratelja.

(2) U slučaju iz stava 1. ovog člana primjenjuju se odredbe o starateljstvu nad maloljetnicima koji su navršili 14 godina života, ali organ starateljstva može, ako je potrebno, proširiti na njega odredbe o starateljstvu nad maloljetnicima koji nisu navršili 14 godina života.

(3) Dužnost privremenog staratelja prestaje kad se imenuje stalni staratelj ili kada odluka suda kojom se utvrđuje da nema mjesta oduzimanju, odnosno ograničenju poslovne sposobnosti postane pravomoćna.

Član 196.

(1) Starateljstvo nad osobama kojima je oduzeta, odnosno ograničena poslovna sposobnost prestaje kada im se odlukom suda donesenom u vanparničnom postupku vrati poslovna sposobnost.

(2) Pravomoćnu odluku o vraćanju poslovne sposobnosti sud odmah dostavlja organu

Član 259.

Bračni ugovor može u ime bračnog partnera kojem je oduzeta poslovna sposobnost sklopiti njegov staratelj sa odobrenjem organa starateljstva.

Član 270.

(1) Ukoliko stranka nije sposobna sama brinuti se o svojim pravima i interesima u postupku, a nije joj oduzeta poslovna sposobnost, sud će o tome obavijesti organ starateljstva i nadležni sud radi pokretanja odgovarajućeg postupka.

(2) Sud će prekinuti postupak dok se ne provede postupak oduzimanja poslovne sposobnosti, odnosno dok ga organ starateljstva ili nadležni sud ne obavijesti o obustavi. Za vrijeme prekida postupka mogu se poduzeti samo radnje za koje postoji opasnost od odgode, a naročito one kojima treba osigurati ili zaštititi prava stranke koja nije sposobna sama brinuti se o svojim pravima i interesima.

(3) U slučaju iz stava 1. ovog člana sud može postaviti privremenog zastupnika svakoj stranci u postupku. O postavljanju ovog zastupnika sud će bez odgode obavijestiti organ starateljstva.

Član 325.

(1) U postupku za oduzimanje i vraćanje poslovne sposobnosti sud utvrđuje da li postoje

razlozi iz stava 1. član 192. ovog Zakona.

(2) Postupak iz stava 1. ovog člana mora se završiti što prije, a najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema prijedloga.

Član 326.

(1) Postupak za oduzimanje poslovne sposobnosti može pokrenuti sud po službenoj dužnosti ili na prijedlog organa starateljstva, bračnog partnera osobe kojoj se oduzima poslovna sposobnost, njenih krvnih srodnika u ravnoj liniji, a u pobočnoj do drugog stepena.

(2) Postupak za vraćanje poslovne sposobnosti može pokrenuti sud po službenoj dužnosti ili na prijedlog osoba iz stava 1. ovog člana ili staratelja, uz odobrenje organa starateljstva, te osobe kojoj se vraća poslovna sposobnost.

(3) U prijedlogu za pokretanje postupka iz st. 1. i 2. ovog člana navesti će se činjenice na kojima se zasniva prijedlog i predložiti dokazi kojima se utvrđuju te činjenice.

Član 327.

Za vođenje postupka nadležan je sud na čijem području osoba kojoj se oduzima ili vraća poslovna sposobnost ima prebivalište, odnosno boravište.

Član 328.

Ako je osoba kojoj se oduzima, odnosno vraća poslovna sposobnost vlasnik nekretnina, sud će bez odlaganja, radi zabilježbe vođenja postupka, obavijestiti zemljišnoknjižni ured nadležnog suda.

Član 329.

O pokretanju postupka obavještava se općinska služba nadležna za poslove vođenja matičnih knjiga u kojima je upisana osoba kojoj se oduzima, odnosno vraća poslovna sposobnost, radi evidentiranja vođenja postupka.

Član 330.

(1) Na sva ročišta za raspravljanje o prijedlogu pozivaju se predlagač, staratelj osobe kojoj se oduzima ili vraća poslovna sposobnost, odnosno njen privremeni zastupnik i organ starateljstva.

(2) Osoba kojoj se oduzima, odnosno vraća poslovna sposobnost poziva se i saslušava na ročištu, osim ako prema ocjeni suda saslušanje ove osobe nije moguće zbog njenog zdravstvenog stanja ili bi za njega moglo biti štetno.

(3) Osobe iz st. 1. i 2. ovog člana i organ starateljstva mogu u toku postupka učestvovati pri izvođenju dokaza i raspravi o rezultatima cjelokupnog postupka.

(4) O oduzimanju ili vraćanju poslovne sposobnosti sud odlučuje na osnovu činjenica utvrđenih na ročištu.

(5) Ako je osoba kojoj se oduzima, odnosno vraća poslovna sposobnost smještena u zdravstvenu ustanovu ili ustanovu socijalne zaštite, sud će je po pravilu, saslušati u toj ustanovi. U zdravstvenoj ustanovi sud može održati i ročište na kojem će saslušati protivnika predlagača.

Član 331.

(1) Po nalogu suda osobu o kojoj se postupak vodi mora pregledati vještak ljekar odgovarajuće specijalnosti, koji će dati pisani nalaz i mišljenje o njenom psihičkom stanju.

(2) Ukoliko je osoba o kojoj se vodi postupak odlukom suda smještena u zdravstvenu ustanovu i ako iz izvještaja te ustanove proizlazi da je potrebno oduzeti joj poslovnu sposobnost, sud ne mora odrediti pregled iz stava 1. ovog člana.

(3) Vještačenje se vrši u prisustvu sudije.

Član 332.

(1) Sud može odrediti da se osoba o kojoj se vodi postupak privremeno, ali najdulje na tri

mjeseca, smjesti u zdravstvenu ustanovu, ukoliko vještak ljekar ocijeni da je to potrebno radi utvrđivanja njenog psihičkog stanja i sposobnosti za rasuđivanje i da nije štetno za njeno zdravlje.

(2) Ako se zdravstvena ustanova iz stava 1. ovog člana nalazi van područja suda koji provodi postupak, ovaj sud će potrebne radnje izvesti putem nadležnog suda.

(3) Protiv rješenja iz stava 1. ovog člana dozvoljena je žalba.

Član 333.

Kada utvrdi da postoje razlozi za oduzimanje poslovne sposobnosti, sud će osobi o kojoj se vodi postupak oduzeti ili ograničiti poslovnu sposobnost.

Član 334.

(1) Sud može odložiti donošenje rješenja o ograničenju poslovne sposobnosti zbog zloupotrebe alkohola ili drugih sredstava zavisnosti, ako se ta osoba podvrgne liječenju u zdravstvenoj ustanovi.

(2) Donošenje rješenja iz stava 1. ovog člana odlaže se na vrijeme od šest do dvanaest mjeseci.

(3) Na mogućnost iz stava 1. ovog člana sud će upozoriti osobu kojoj treba ograničiti poslovnu sposobnost.

(4) Rješenje o odlaganju opozvat će se ako osoba kojoj se ograničava poslovna sposobnost napusti zdravstvenu ustanovu ili izbjegava liječenje u vrijeme odlaganja donošenja rješenja.

Član 335.

(1) Rješenje o oduzimanju ili ograničenju poslovne sposobnosti dostavlja se osobi koja je

podnijela prijedlog za pokretanje postupka, osobi kojoj se oduzima poslovna sposobnost, njenom staratelju i organu starateljstva.

(2) Rješenje iz stava 1. ovog člana se ne mora dostaviti osobi kojoj se oduzima poslovna

sposobnost ako ona ne može da shvati značenje i pravne posljedice odluke ili ako bi to bilo štetno za njeno zdravlje.

(3) O pravomoćnosti rješenja iz stava 1. ovog člana, sud će po službenoj dužnosti obavijestiti organ starateljstva.

Član 336.

(1) Ako prestanu razlozi iz st. 1. i 2. člana 192. ovog Zakona, sud će po službenoj dužnosti ili na prijedlog osoba ovlašćenih u stavu 2. član 326. ovog Zakona donijeti rješenje o potpunom ili djelomičnom vraćanju poslovne sposobnosti osobi kojoj je ona oduzeta, odnosno ograničena.

(2) Ako sud utvrdi sa velikom vjerovatnoćom da se ne može očekivati izlječenje ili znatno

poboljšanje psihičkog stanja ili prestanak drugih okolnosti zbog kojih je osobi oduzeta poslovna sposobnost, može odbiti prijedlog za potpuno ili djelomično vraćanje poslovne sposobnosti i odrediti rok, koji ne može biti duži od godinu dana, prije čijeg isteka se ne može ponovno tražiti vraćanje poslovne sposobnosti.

(3) Prijedlog za vraćanje poslovne sposobnosti koji je podnesen prije isteka roka iz stava 2. ovog člana sud će odbaciti.

(4) U postupku za potpuno ili djelomično vraćanje poslovne sposobnosti primjenjivat će se na odgovarajući način odredbe ovog Zakona o postupku za oduzimanje poslovne sposobnosti.

Član 337.

(1) Protiv rješenja o oduzimanju ili vraćanju poslovne sposobnosti žalbu mogu izjaviti osobe koje su učestvovala u postupku u roku od tri dana od dana prijema rješenja.

(2) Osoba kojoj se oduzima poslovna sposobnost može izjaviti žalbu bez obzira na svoje

zdravstveno stanje.

(3) Žalba ne zadržava izvršenje rješenja, osim ako sud, iz opravdanih razloga, drukčije odluči.

(4) Prvostepeni sud će žalbu sa spisima bez odlaganja dostaviti drugostepenom sudu, koji je dužan donijeti odluku u roku od 15 dana od dana prijema žalbe.

Član 338.

Pravomoćno rješenje o oduzimanju, odnosno vraćanju poslovne sposobnosti sud će dostaviti općinskoj službi nadležnoj za poslove vođenja matičnih knjiga radi upisa u matične knjige rođenih i zemljišnoknjižnom uredu nadležnog suda.

Član 339.

Troškove postupka oduzimanja i vraćanja poslovne sposobnosti snosi predlagalač.

Član 344.

- (1) Postupak za davanje dozvole za sklapanje braka osobi nesposobnoj za rasuđivanje pokreće se na prijedlog osobe koja je nesposobna za rasuđivanje.
- (2) Prijedlog za pokretanje postupka sadrži osobne podatke o osobama koje žele sklopiti brak, činjenice na kojima se zasniva prijedlog i dokaze o iznesenim činjenicama.

Član 354.

U postupku oduzimanja i vraćanja roditeljskog staranja shodno se primjenjuju odredbe ovog Zakona o oduzimanju i vraćanju poslovne sposobnosti.

Član 383.

- (1) Novčanom kaznom u iznosu od 2.000,00 KM do 20.000,00 KM kaznit će se za prekršaj pravno lice, odnosno ustanova ako:
 - a) primjerak zapisnika o priznanju očinstva bez odlaganja ne dostavi nadležnom matičaru (član 56.);
 - b) odmah ne obavijesti organ starateljstva o upisu djeteta bez podataka o ocu (član 66.);
 - c) ne pozove majku da izjavi koga smatra ocem djeteta (član 67.);
 - d) ne pozove osobu koju je majka označila ocem djeteta (član 69.);
 - e) primjerak zapisnika o priznanju očinstva ne dostavi nadležnom matičaru (član 70.);
 - f) ne dostavi zapisnik o zasnivanju usvojenja (član 107.);
 - g) ne dostavi pravomoćno rješenje o zasnivanju usvojenja nadležnom matičaru (član 111.);
 - h) ne dostavi rješenje o raskidu usvojenja nadležnom matičaru (član 123.);
 - i) ne obavijesti organ starateljstva o povredi prava djeteta, a naročito o nasilju, zlostavljanju, spolnim zloupotrebama i zanemarivanju djeteta (član 154.);
 - j) roditelju oduzme pravo da živi sa djetetom (član 154.);
 - k) ne obavijesti nadležnog matičara o stavljanju pod starateljstvo i o prestanku starateljstva, ili ne obavijesti zemljišnoknjižni ured nadležnog suda radi upisa starateljstva u zemljišnu knjigu (član 170.);
 - l) ne poduzme mjere za zaštitu interesa šticećenika do imenovanja novog staratelja (član 184.);
 - lj) ne obavijesti tražioca izdržavanja o zasnivanju novog radnog odnosa obaveznika izdržavanja (član 248.);
 - m) ne postupi po odluci o izdržavanju kod svake isplate stalnih novčanih primanja (član 371.);
 - n) ne odstrani osobu koja se nasilnički ponaša ili od koje prijete opasnost od nasilničkog ponašanja (član 381.).
- (2) Novčanom kaznom u iznosu od 500,00 KM do 3.000,00 KM kaznit će se za prekršaj iz stava 1. ovog člana i odgovorno lice u pravnom licu, odnosno ustanovi.
- (3) Novčanom kaznom u iznosu od 500,00 KM do 2.000,00 KM kaznit će se za prekršaj službenik vjerske zajednice pred kojim je sklopljen brak prije sklopljenog braka pred matičarom.

Član 384.

- (1) Postupak u predmetima u kojima do dana stupanja na snagu ovog Zakona ne bude donesena prvostepena odluka suda ili organa starateljstva završit će se prema odredbama ovog Zakona.
- (2) Postupak po redovnim i vanrednim pravnim lijekovima u predmetima u kojima nije odlučeno do dana stupanja na snagu ovog Zakona završit će se prema odredbama ranijeg zakona.
- (3) Ukoliko po redovnim i vanrednim pravnim lijekovima prvostepena presuda bude ukinuta, postupak će se voditi prema odredbama ovog Zakona.
- (4) Presuda i rješenje koji su postali pravomoćni prije stupanja na snagu ovog Zakona izvršit će se prema ovom Zakonu.